

O jedné inovaci terminologické inovace

Ve Vojenských rozhledech číslo 5/1996 byl uveřejněn článek plukovníka v záloze Ing. Václava Voříška „O jedné inovaci v terminologii a jejích důsledcích”.

Po přečtení první pasáže, zabývající se chválou tak významného počínu, jakým je vydání české mutace příručky NATO (*NATO Handbook*), která pomůže širokému spektru zájemců zabývajících se problematikou NATO jak rozsáhlým informačním servisem, tak pomocnou rukou k překonání jazykové bariéry, nezbyvá než se připojit ke chvále a s autorem vše souhlasit.

I s obsahem druhé části, kde se upozorňuje na chybný překlad termínu „civil emergency planning”, nezbyvá než souhlasit. Podrobný lexikální rozbor anglického termínu a nešťastně voleného českého překladu (civil emergency planning = plánování civilní obrany), dokazuje, že jediným vhodným a správným překladem tohoto pojmu do češtiny je termín „civilní nouzové (krizové) plánování”.

Rovněž je možno souhlasit s další částí článku, zabývající se rozбором překladatelské chyby z hlediska věcného. Rozbor definice pojmu „civilní obrana” na základě mezinárodního humanitárního práva (článek 61, dodatkového protokolu I k ženevským úmluvám Červeného kříže z 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů) opět potvrzuje správnost použití českého termínu „civilní nouzové (krizové) plánování” pro překlad anglického termínu „civil emergency planning”.

V dalších částech se však objevují teze, se kterými beze zbytku souhlasit nelze.

Termín *emergency planning* je používán ve strukturách takových států s vyspělou demokracií, jako jsou USA, Kanada a státy sdružené v Evropské unii. NATO tento termín přejalo v souvislosti s přeměnou svého postavení z ryze vojenské aliance na organizaci politickou a termín „emergency planning” doplnilo o slovo „civil”, kterým je jasně rozlišen **nevojenský charakter nouzového (krizového) plánování**, tzn. kromě plánování opatření civilní obrany zahrnuje také plánování dalších úřadů a služeb, včetně hospodářských opatření.

Příslušná změna je vyjádřena tzv. *revidovanou politikou NATO* (politika NATO na úseku spolupráce při poskytování podpory v případě katastrof, pohrom v době míru).

Zmíněným krokem se NATO plně přihlásilo k plnění ochranné funkce ve prospěch obyvatel postižených následky pohrom v době míru v souladu se směrnicí pro použití vojenských prostředků a prostředků CO při pomoci při pohromách (OSN - DHA - Odbor pro humanitární záležitosti - z 13. 12. 1993). NATO přitom plně akceptuje modalitu vzájemné spolupráce a podpory zemí Severoatlantické rady pro spolupráci (NACC) a zemí sdružených v Partnerství pro mír (PfP).

NATO neusiluje o to, aby hrálo svou vlastní nezávislou humanitární roli. Nechce dublovat nebo vyvíjet svou činnost tam, kde působí jiná mezinárodní organizace, vytvořená speciálně ke zmírňování následků pohrom. Civilní vybavení zůstává stále pod národní kontrolou. Běžnou praxí příslušných mezinárodních organizací je, že svoje opatření s jednotlivými státy konzultují a současně průběžně informují NATO o opatřeních, která provádějí.

Východiskem pro zabezpečení přípravy a realizace krizových opatření je krizový plán, který obsahuje zejména:

- a) varianty možných ohrožení a analýzy důsledků,
- b) možné způsoby reakce na vzniklou situaci,
- c) součinnostní dohody s věcně příslušnými orgány státní správy, dalšími příslušnými orgány, fyzickými a právními osobami,
- d) popis a zhodnocení zdrojů, sil a prostředků,
- e) přehled pravomoci a odpovědnosti při jejich použití,
- f) údaje o koordinační činnosti předpokládané v krizových plánech havarijních subjektů,
- g) přehled o stavu zajištění připravovaných krizových opatření,
- h) plán ochrany hospodářství.

Tato navrhovaná metodika krizového řízení prostřednictvím krizového plánu se již osvědčila v dílčím systému hospodářské mobilizace,⁴¹ a tudíž z něho vychází i návrh struktury obecného krizového plánu.

Zřejmě fakt, že orgány státní správy využívají při absenci obecné legislativní úpravy krizového plánování metodiku uvedenou v Nařízení vlády ČSFR č. 284/1992, vede autora k tvrzení, že shoduje-li se přibližně struktura krizového plánu pro hospodářskou mobilizaci se strukturou činnosti SCEPC, lze termín „civilní nouzové plánování“ vysvětlovat s ohledem na stav v České republice, jako „plánování hospodářské mobilizace a civilní obrany“.

Velmi významnou nepřesností, která zkresluje cíl a úkol hospodářské mobilizace v pojetí, jak je chápána dnes, je autorovo tvrzení, že „hospodářská mobilizace“, mimo uspokojování životně nezbytných hmotných potřeb obyvatelstva, je zaměřena v případě ozbrojeného konfliktu především na uspokojení hmotných potřeb ozbrojených sil. Toto pojetí, jak je zde prezentováno, je v rozporu s Usnesením vlády ČSFR č. 284/1992, kde je zajištění hmotných potřeb ozbrojených sil a obyvatelstva za branné pohotovosti státu postaveno na stejnou úroveň. V citovaném usnesení není ani zmínka o tom, že opatření hospodářské mobilizace jsou zaměřena především na uspokojení hmotných potřeb ozbrojených sil. Naopak, Nařízení vlády ČSFR č. 284/1992 zdůrazňuje nutnost přípravy opatření hospodářské mobilizace tak, aby byla využitelná i v jiných krizových situacích. (Citace z Nařízení vlády ČSFR č. 287/1992, viz text dříve.)

Představa, že opatření hospodářské mobilizace jsou zaměřena v případě ozbrojeného konfliktu především na uspokojení hmotných potřeb ozbrojených sil, odpovídá minulé představě přípravy a vedení útočné války. V současné době se neuvažuje o žádném ozbrojeném konfliktu, a kdyby snad ano, tak pouze o ozbrojeném konfliktu obranného charakteru. V takovém případě se přijímají různá hospodářská opatření, která se dají shrnout do celkového pojmu „ochrana hospodářství“. Tento pojem však není synonymem pojmu „hospodářská mobilizace“.

Další hrubou nepřesností je tvrzení, že hospodářská mobilizace tvoří (s ohledem na podmínky ČR) podstatnou část „civil emergency planning“. Již v předcházející stati je vysvětleno, že opatření hospodářské mobilizace (opatření ochrany hospodářství) jsou pouze jednou částí civilního nouzového plánování, nikoliv jeho podstatnou částí.

Účelem tohoto příspěvku nebylo zabývat se podrobnostmi nouzového (krizového) plánování, ale pouze upozornit na některé mylné závěry plynoucí ze zmíněného článku.

Podrobnější rozkrytí problematiky nouzového (krizového) plánování by zřejmě bylo dobrým tématem samostatné studie, která by přinesla podrobné objasnění celé této záležitosti v podmínkách ČR.

Závěrem lze s autorem souhlasit, že skutečně není nutný ostych konzultovat věcný obsah překládaného termínu a výběr vhodného českého ekvivalentu s odborníky. Nejlépe však s těmi, kteří v příslušné oblasti přímo pracují.

Poznámky:

^{1/} *Politika NATO na úseku spolupráce při poskytování podpory v případě pohromy v době míru (SPC 12/5/1995).*

^{2/} *Koordinace a vedení prací zaměřených na plánování možného rychlého přechodu mírových ekonomik zemí Aliance na nouzový stav mechanismů k využití civilních zdrojů na podporu obrany Aliance a na ochranu civilního obyvatelstva.*

^{3/} *Vade-mecum for Civil Protection in the European Community, vydáno Commission of the European Communities 1992.*

^{4/} *Nařízení vlády ČSFR č. 284/1992.*

Spojené státy také podporují silnější OBSE jako základní prvek nového a vyvíjejícího se transatlantického společenství. Principy OBSE - otevřená společnost, lidská práva a zákonnost - byly v posledním desetiletí těmi hlavními ukazateli směru pozoruhodného evropského pohybu a budou formovat i představy o budoucnosti. Jako fórum, ve kterém všechny evropské státy spolupracují na základě konsenzu, bude OBSE se svými 54 členy tím nejdůležitějším nástrojem včasného varování, preventivní diplomacie a krizového managementu. Na lisabonském summitu v prosinci 1996 Spojené státy pomáhaly posilovat roli OBSE, ale protože metody a cíle OSEB, i NATO se týkají jiných aspektů bezpečnosti, posilování těchto organizací se může chápat tak, že se vzájemně doplňují. Ani jedna nemůže nahradit druhou.

Z oficiální zprávy americkému Kongresu o rozšiřování NATO, jeho důvodech, výhodách, nákladech a důsledcích. Únor 1997.